

**Česká zemědělská univerzita v Praze**

**Provozně ekonomická fakulta**

**Katedra práva**



**Teze bakalářské práce**

**Živnostenské podnikání v právní úpravě a praxi**

**Alena ŠULCOVÁ**

© 2015 ČZU v Praze

Tato bakalářská práce se zabývá oblastí živnostenského podnikání v České republice. Teoretická část obsahuje nejprve stručné shrnutí vývoje legislativy umožňující obnovu podnikání v naší novodobé historii. Z větší části je pak věnována rozboru problematiky podnikání podle platné právní úpravy živnostenského zákona se zaměřením na vymezení subjektů oprávněných provozovat živnost, rozsah živnostenského oprávnění, překážky provozování živnosti a důvody zániku živnostenského oprávnění. Praktická část práce, analyzující data týkající se provedených transformací vybraných živností a dále zpracovaná formou případové studie, poukazuje na četné novelizace živnostenského zákona, které v některých případech podnikatelům zásadně ovlivňují podmínky podnikání v průběhu provozování živnosti. Závěrem práce budou specifikovány zjištěné problémy a doporučena možná opatření vedoucí k jejich odstranění.

**Klíčová slova:** živnostenský zákon, živnostenské oprávnění, živnost, rozsah živnostenského oprávnění, subjekty oprávněné provozovat živnost, podmínky provozování živnosti, podnikatel, právnická osoba, fyzická osoba

**Cílem bakalářské práce bude zhodnotit právní úpravu živnostenského podnikání v České republice, a to především s ohledem na příčiny a dopad mnoha novelizací živnostenského zákona a souvisejících právních předpisů na rozsah a zachování podnikatelských oprávnění, a na základě posouzení zjištěných výsledků navrhnout možná opatření vedoucí k eliminaci odhalených nedostatků a k posílení právní jistoty podnikatelů.**

Teoretická část bude převážně zaměřena na aspekty týkající se stanovení rozsahu živnostenského oprávnění a možných příčin zániku a zrušení oprávnění. S ohledem na sledovaný cíl poukázat na úskalí spojená s mnoha změnami právních předpisů vztahujících se k živnostenskému podnikání, jimiž dochází ke zpřísnění podmínek provozování živností podnikajících subjektů a které někdy znamenají citelný zásah do možnosti pokračování v podnikání, budou v analytické části zpracovány údaje o provedených transformacích vybraných živností a dále zde bude formou případové studie zdokumentováno provedení změn oprávnění u konkrétního podnikatele.

Při zpracování bakalářské práce bude vycházeno z prostudování příslušných právních předpisů a důvodových zpráv k návrhům novel zákonů, které jsou jako součást sněmovných tisků dostupné na internetových stránkách Poslanecké sněmovny. Důležitým zdrojem budou stanoviska vztahující se k problematice živnostenského podnikání, která byla prezentovaná v odborné literatuře. Pramenem k získávání relevantních informací k analytické části práce budou data získaná z Informačního systému Registr živnostenského podnikání, konkrétně budou využita a analyzována data týkající se transformací vybraných živností provedených u podnikatelů evidovaných na území Plzeňského kraje. Zpracované informace budou uspořádány do přehledných grafů. Pro případovou studii byla zvolena jako efektivní metoda výzkumu a sběru dat analýza dokumentů, při které budou prozkoumány dokumenty tvořící spisový materiál konkrétního podnikatele, v němž jsou potřebné informace zahrnující období let 1991 až 2014 chronologicky uspořádány. Čerpáno bude rovněž z osobních zkušeností a poznatků autorky získaných dlouhodobou praxí při výkonu živnostenské agendy.

Podnikání na základě živnostenského oprávnění je nejčastější formou provozování podnikatelských aktivit v České republice a pro jeho další úspěšný rozvoj je nezbytné vytvářet kvalitní a podnikatelsky přívětivé prostředí. Motivací k zahájení podnikání může být touha po seberealizaci, vyšším příjmu a nezávislosti, jindy je jedinec nucen pustit se do podnikání z důvodu ztráty zaměstnání, vždy se však jedná o závažné rozhodnutí, při němž jsou zvažovány různé aspekty: podnikatelské příležitosti, konkurenceschopnost, možnosti financování atp. Jedním z hledisek, které může mít negativní vliv na toto rozhodování je komplikovaná, nepřehledná a obzvláště často se měnící legislativa v oblasti podnikání, jejíž výklad je mnohdy nejednoznačný, závisející na interpretaci konkrétního úředníka. A právě zákon č. 455/1991 Sb., o živnostenském podnikání, (živnostenský zákon), ve znění pozdějších předpisů, který upravuje oblast živnostenského podnikání, byl za dobu svojí účinnosti již více než 140krát novelizován. Pro podnikatele je z tohoto pohledu nejvíce zatěžující, jsou-li již v průběhu podnikání opakovaně modifikovány podmínky provozování živností tak, že zachování jejich živnosti je podmíněno splněním nově vymezených požadavků. Dojde-li pak následnou novelou k návratu na původní liberálnější právní úpravu podmínek podnikání, jsou tyto změny vnímány jako zbytečné a nekoncepční a situace vede nezřídka k rezignaci podnikatelů na respektování právních norem.

Posouzením údajů, vycházejících z informací o transformacích provedených v Plzeňském kraji, lze učinit následující zhodnocení:

Jedná-li se o transformaci znamenající **přesun v rámci reglementovaných živností** (např. z živnosti řemeslné do vázané), tak i přesto, že se týká značného počtu podnikatelů, lze tyto subjekty konkrétně vyhledat v Informačním systému Registr živnostenského podnikání a přesně pak sledovat průběh prováděné transformace včetně případného zániku oprávnění. Pokud je však **do reglementovaných živností přesunuta činnost, která před novelou zákona náleží do některého z oborů živnosti volné**, nelze určit jmenovitě jednotlivé podnikatelské subjekty, na něž se přechodná ustanovení novely vztahují, neboť takovou činnost mohl fakticky vykonávat každý z podnikatelů, kteří mají volnou živnost ohlášenou. Objektivně zde nelze ani stanovit, kterým podnikatelům po uplynutí přechodného období oprávnění zaniklo a kteří by se při pokračování v podnikatelské činnosti dopouštěli neoprávněného podnikání. Tento případ se týká např. popsané transformace živnosti na poskytování spotřebitelských úvěrů nebo koncese na prodej lihu a lihovin. Na transformaci koncesovaných živností z oblasti bezpečnostních agentur je dokumentována chaotičnost a nepřehlednost některých novel, kdy **dochází k opakovaným změnám podmínek podnikání u téže živnosti**. Nízký počet zrušených oprávnění v rámci provedené transformace je možno přičíst skutečnosti, že pro tyto živnosti zůstal zachován původní statut koncese a bylo možné vygenerovat konkrétní podnikatelské subjekty určené k transformaci a ty případně o změnách informovat.

Na základě rozboru vybraných ustanovení živnostenského zákona v teoretické části a zhodnocení provedeném v analytické části bakalářské práce lze konstatovat, že impulsem ke zpřísnění podmínek pro provozování jednotlivých živností a jejich transformaci jsou následující důvody:

- v rámci harmonizace právních předpisů členských států EU vyvstane nutnost nové právní úpravy v souvislosti s povinností implementovat do českého právního řádu přijatou směrnici Evropského parlamentu a Rady upravující některou oblast podnikání
- z důvodu ochrany veřejného zájmu nastane potřeba regulovat určitou podnikatelskou činnost, která byla v rámci liberalizace přístupu do podnikání včleněna do volné živnosti; to však znesnadňuje správním orgánům přehled o subjektech provozujících předmětnou činnost, a je proto ze živnosti volné

vyčleněna do reglementovaných živností (řemeslných, vázaných nebo koncepcovaných)

- v souvislosti se změnou zvláštního právního předpisu, který blíže upravuje dotčenou oblast podnikání, je do živnostenského zákona promítnut požadavek na odbornou způsobilost k provozování předmětné živnosti
- na základě intervence odborné veřejnosti a zájmových skupin působících v dané sféře podnikatelských aktivit

Ať již dochází ke změně podmínek provozované živnosti z jakékoliv z výše uvedených příčin a jsou-li podnikatelé v jejím důsledku nuceni stvrzovat svoje stávající živnostenské oprávnění splněním nově stanovených povinností, je nezbytné, aby se tak dělo způsobem, který by co nejméně komplikoval výkon jejich podnikatelské činnosti. Je vždy velmi důležité přechodné období, které má podnikatelům poskytnout dostatečný časový prostor na to, aby splnili nově nastavené podmínky pro zachování kontinuity svého podnikání. Přechodná ustanovení musí být formulována pregnantně tak, aby byl jednoznačně vymezen okruh osob, kterých se přeměna živnostenského oprávnění týká a rovněž musí být výslovně vymezeny povinnosti, na jejichž splnění je vázáno provedení transformace živnosti. Tohoto stavu by mohlo být dosaženo při realizaci následujících opatření:

**Všechny návrhy právních předpisů by měly procházet řádným mezirezortním připomínkovým řízením, v rámci kterého vyjadřují odborníci z příslušných rezortů věcné připomínky. Pokud by měl takto zrevidovaný návrh zákona dostát změny ve formě pozměňovacího návrhu, musela by být možnost prosadit takový návrh vázána na jeho řádné písemné odůvodnění. Pozměňovací návrh by měl vždy obsahově souviset s projednávaným předpisem, tak aby se zamezilo tzv. přílepkům.** Toto opatření je navrhováno s ohledem na skutečnost, že ke sporným novelizacím živnostenského zákona dochází mnohdy až v průběhu legislativního procesu v Poslanecké sněmovně formou pozměňovacích návrhů, které stávající právní úpravu spíše komplikují a dělají ji nepřehlednější.

Vzhledem k tomu, že pro podnikatele je obzvláště nepřehledné, nepředvídatelné a obtížné sledovat novely živnostenského zákona nabývající účinnosti v průběhu kalendářního měsíce (např. 29. června, 17. října), zvláště pokud není přijetí takové novely předem např. v médiích avizováno, **bylo by vhodné účinnost změn živnostenského**

**zákona, na základě kterých vzniká podnikatelům nová povinnost nebo podmínka provozování živnosti, směřovat k jednotnému konkrétnímu datumu**, např. k 1. lednu příslušného roku.

### **Seznam vybraných použitých zdrojů**

BABŠICKÁ, Věra. *Živnostenský zákon s komentářem včetně prováděcích a souvisejících předpisů a vzorů podání*. RNDr. Ivana Hexnerová. 7. vyd. Praha: Nakladatelství Bova Polygon, 2004. ISBN 80-7273-106-8

ELIÁŠ K. a kolektiv. *Nový občanský zákoník s aktualizovanou důvodovou zprávou*. Ostrava: Sagit 2012. ISBN 978-80-7208-922-2

HORZINKOVÁ, Eva, URBAN, Václav. *Živnostenský zákon a předpisy související s komentářem*. 13. vyd. Praha: Nakladatelství Linde Praha, a.s., 2013. ISBN 978-80-86131-97-9

KAMENÍK, P., HRABÁNKOVÁ, M., ORLOVÁ, M., *Živnostenský zákon. Zákon o živnostenských úřadech. Komentář*. Praha: Wolters Kluwer, a.s., 2014. ISBN 978-80-7478-472-2

KRČIL, R., VEŘEJNÁ SPRÁVA – čtrnáctideník vlády České republiky, č. 9/2010, *Živnostenská správa na území Čech a Moravy*. Praha: Ministerstvo vnitra ČR. ISSN 1213-6581

KROUPA, P., KOKEŠ, M., HORZINKOVÁ, E., MATRASOVÁ, E. *Poradce podnikatele 98 8-9*. Český Těšín: Vydavatelství PORADCE s.r.o., 1998. ISSN 1211-2437

NOVOTNÝ, Slavomír. *Živnostenské podnikání v České republice*. Praha: Universita Jana Ámose Komenského, 2010, ISBN 978-80-7452-000-6

OUTLÁ, Anna a kolektiv. *Veřejnoprávní aspekty podnikání*. Plzeň: Aleš Čeněk, 2013, ISBN 978-80-7380-426-8